

INCLUZIUNEA SOCIALĂ: PRIORITATE ÎN ACTIVITATEA BIBLIOTECILOR

CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII BIBLIOTECILOR PENTRU ÎNTĂRIREA REZILIENȚEI SOCIALE

Angela DRĂGĂNEL
specialist principal, BNRM
adraganel@bnrm.md

Reziliența poate fi interpretată diferit, în funcție de context. Pentru antreprenori, este reziliența afacerilor în condiții economice incerte. Pentru sportivi, este capacitatea de a depăși limitele fizice și obstacolele. Pentru polițiști, este capacitatea de a face față situațiilor de urgență și dezastrelor. În viața personală, reziliența este capacitatea de a face față și de a depăși eficient stresul, adversitatea, dezamăgirea, schimbarea, criticile, anxietatea, dificultatea, nenorocirea, amenințarea și evenimentele traumatice fără a fi copleșit de acestea. Are efecte pozitive asupra sănătății și productivității. Acest lucru le permite oamenilor să facă față respingerii, frustrării, criticilor și influenței negative și să vadă mai degrabă soluții decât probleme. În general, reziliența se referă la capacitatea de a se recupera rapid din greutăți, de a se adapta la adversitate și de a face față stresului cotidian.

Cuvântul „reziliență” provine de la termenul latin *resilio*, „a se întoarce, a ricoșa, a ieși în evidență”. Termenul a fost adaptat în psihologie și în alte științe sociale, referindu-se la persoanele care, deși trec prin situații stresante, nu sunt afectate de acestea din punct de vedere psihologic [3]. Reziliența este capacitatea de adaptare și răspunsul la eventuale schimbări neprevăzute, fenomene și eșecuri.

Reziliența poate fi mai bine înțeleasă ca proces. Deși de-a lungul timpului era considerată o trăsătură individuală (moștenită), actualmente cercetările arată că reziliența este un rezultat obținut de acei indivizi capabili să interacționeze cu mediul în care trăiesc și un proces care, fie promovează starea de bine, fie îi protejează împotriva influenței covârșitoare a factorilor de risc. Acest proces poate fi o strategie de dezvoltare individuală sau poate fi obținută în cadrul unor familii, școli, colective de muncă, comunități și prin politici sociale care fac posibilă apariția acestei reziliențe a individului/indivizilor. În acest

sens, „reziliența” apare atunci când există mai mulți factori de protecție. Acești factori joacă un rol din ce în ce mai important astăzi, deoarece atât copiii, cât și adulții sunt mai expuși la factori de risc cumulativi [6].

Tipurile de reziliență mai des întâlnite sunt:

- **reziliența fizică** – se referă la capacitatea corpului uman de a face față provocărilor fizice și de a se recupera eficient în urma unui efort semnificativ sau a unei accidentări;

- **reziliența mentală** – înseamnă gândirea flexibilă, capacitatea de a cântări opțiunile, luarea în considerare a alternativelor, conceptualizarea modalităților pas cu pas pentru atingerea unui obiectiv, înțelegerea diferitelor perspective și rezolvarea problemelor în mod creativ;

- **reziliența emoțională** – este conectată cu inteligența emoțională, conștientizarea emoțională, perseverența, acceptarea și optimismul. Oamenii rezistenți emoțional tind să accepte adversitățile cu flexibilitate și cu atitudinea că vremurile sunt grele, dar se vor îmbunătăți. Reziliența emoțională le permite oamenilor să găsească lucruri pozitive atunci când circumstanțele par sumbre [8].

- **reziliența socială** – se referă la capacitatea unei comunități sau a unei societăți de a rezista provocărilor, de a se adapta la modificările din mediul social, economic și politic și a se recupera după un eveniment traumatic sau un dezastru. Aceasta poate include planificarea de răspuns în caz de urgență, susținerea comunității și a indivizilor afectați, precum și capacitatea de a se recupera și a se reconstrui după un eveniment, la fel include lucrul în echipă, crearea de rețele sau implicarea în comunitatea ta. Reziliența socială este construită pe încredere, diversitate, toleranță și respect. Există mai multe abordări conceptuale pentru reziliența socială, cum ar fi abordarea ecologică și cea comunitară, care se concentrează pe relația dintre indivizi și mediul lor sau pe rolul și responsabilitatea grupurilor în susținerea rezilienței sociale.

Biblioteca poate avea un impact important asupra dezvoltării rezilienței sociale „prin faptul că asigură acces democratic, nediscriminatoriu la colecțiile și serviciile sale, având implicit o dimensiune socială” [5, p. 37].

Relația dintre lectură și reziliență socială este interesantă și complexă. Cercetările au arătat că citirea regulată poate ajuta la întărirea capacității de rezistență a unui individ la schimbările sociale și la conservarea identității și a convingerilor sale. Astfel, bibliotecile pot servi ca platformă pentru a susține cititorii în înțelegerea noilor provocări și în construirea unei reziliențe sociale. Când citim, avem acces la informații, perspective

și modele de comportament care ne pot ajuta să înțelegem lumea în toată complexitatea ei și oamenii din jurul nostru. De asemenea, citind despre personaje care au trecut prin situații dificile și au găsit soluții, putem să ne îmbogățim propriile noastre strategii de coping (eforturi pentru a mobiliza competențe și resurse personale) pentru a face față cu succes adversităților [2].

Citind despre diferite culturi, credințe, situații sociale și grupuri de oameni, ne deschidem mintea, ne dezvoltăm empatia și înțelegerea față de alții și construim relații mai puternice cu cei din jurul nostru. De asemenea, lectura poate ajuta la dezvoltarea abilităților sociale, cum ar fi comunicarea și abilitățile de negociere. În plus, lectura poate ajuta la reducerea stresului și la îmbunătățirea stării de spirit, ceea ce poate contribui la reziliența socială prin creșterea capacității de a face față provocărilor și stresului din relațiile sociale.

De asemenea, bibliotecile pot oferi servicii și activități care contribuie la dezvoltarea abilităților sociale și la construirea relațiilor precum: discuții de grup, cluburi de lectură, întâlniri cu scriitorii, lansări de carte, grupuri de dezbateri, ateliere de creativitate, programe de informare pe grupuri de interes etc. Totodată, pot oferi acces la tehnologii și internet, ceea ce poate fi util pentru a găsi și accesa informații suplimentare și pentru a comunica cu alții și, nu în ultimul rând, acces la programe de educație continuă.

Principiile pentru susținerea rezilienței sociale învățate de către bibliotecari includ:

- asigurarea accesului la informații și resurse veridice, exacte și actualizate, nemanipulatoare, relevante pentru comunitate, informații care să îi ajute să ia decizii în cunoștință de cauză pentru a depăși situațiile de criză;
- educația mediatică și informațională, educația gândirii critice;
- crearea unui mediu sigur și incluziv pentru toți membrii comunității;
- facilitarea comunicării și colaborării între membrii comunității de diferite grupuri etnice;
- promovarea echității și incluziunii sociale;
- educarea învățării pe tot parcursul vieții;
- alfabetizarea ecologică și alfabetizarea durabilă;
- sprijinirea agriculturii locale diversificate;
- sprijinirea dezvoltării abilităților și a competențelor pentru a face față stresului și incertitudinii.

Alte aspecte importante în consolidarea capacității bibliotecilor pentru întărirea rezilienței sociale ar putea include: dezvoltarea programe-

lor și serviciilor specifice, bine direcționate, pentru a răspunde nevoilor comunității, care permit indivizilor să rezolve problemele pe măsură ce apar; parteneriatul cu alte organizații comunitare pentru a maximiza impactul și eficacitatea serviciilor oferite; asigurarea unei formări continue a bibliotecarilor pentru a răspunde la provocările comunității și a oferi servicii relevante și eficiente.

În cele din urmă, trebuie să ne concentrăm pe construirea unor biblioteci rezistente pentru viitor. Din perspectiva teoriei rezilienței, managementul de succes al bibliotecilor nu trebuie să ignore schimbările care au loc în jurul nostru [4]. Bibliotecile trebuie să rămână deschise la schimbările transformăionale și să fie capabile să dezvolte reziliența în cadrul instituției și al echipelor profesionale. Stresul la locul de muncă poate avea un impact negativ asupra capacității indivizilor și a comunităților de a se adapta la evenimente neprevăzute, prin creșterea anxietății și a tensiunii și prin reducerea rezilienței sociale. Pentru a îmbunătăți reziliența socială în astfel de situații, organizațiile pot lua următoarele măsuri:

- asigurarea unui mediu de lucru sigur, care să promoveze suportul social și colaborarea între angajați;
- oferirea de resurse și suport pentru gestionarea stresului, precum și programe de sănătate și „wellness” (facilități medicale/asigurări private de sănătate, abonamente la fitness, team-building, spații de relaxare, vacanțe, cadouri etc.) pentru angajați [1];
- încurajarea dezvoltării personale și profesionale pentru a-i ajuta pe angajați să-și îmbunătățească abilitățile de gestionare a stresului și incertitudinii;
- facilitarea comunicării deschise și a unui feedback pozitiv care să permită angajaților să-și exprime problemele și să primească sprijin;
- colaborarea cu alte organizații comunitare pentru a-și maximiza impactul și eficacitatea serviciilor oferite și pentru a asigura un mediu comunitar sănătos.

Instituțiile și organizațiile ar trebui să recunoască impactul stresului la locul de muncă asupra rezilienței sociale și să ia măsuri pentru a-l gestiona și preveni, creând astfel un mediu de lucru sănătos și productiv pentru angajați și comunități.

În concluzie, menționăm că bibliotecile publice sunt instituții comunitare care joacă un rol important în dezvoltarea rezilienței informaționale în rândul comunităților și pentru anumite grupuri vulnerabile sau de refugiați. „Reziliența comunităților este din ce în ce mai pusă la încercare

din cauza vulnerabilităților care decurg din schimbările de mediu, economice, sociale și politice la scară globală” [7].

Totuși, „...există puține cercetări empirice privind procesele adaptive prin care bibliotecile publice pot contribui la reziliența generală și specifică. În special, conceptele de reziliență generală și de reziliență informațională sunt relevante în raport cu rolul bibliotecilor publice în comunitate” [7]. În ciuda schimbărilor din jurul nostru, este important să vedem provocările ca pe niște oportunități, să fim deschiși către re-inventare, să fim vizionari, strategici, inovatori, proactivi, colaborativi, să oferim informații și servicii care susțin progresul, să ne dezvoltăm abilitățile și să construim biblioteci reziliente.

Referințe bibliografice

1. CORPORATE Wellness – Secretul succesului în business? [online]. [citat 07.02.2023]. Disponibil: <https://www.forbes.ro/corporate-wellness-secretul-succesului-business-151473>
2. NICULĂEȘ, Ana. Clasificarea strategiilor de coping în perioada copilăriei și adolescenței. In: Psihologie. Pedagogie Specială. Asistență Socială. 2010, nr. 20, p. 47. ISSN 1857-0224.
3. REZILIENȚĂ (psihologie) [online]. [citat 02.02.2023]. Disponibil: [https://ro.wikipedia.org/wiki/Rezilien%C8%9B%C4%83_\(psihologie\)](https://ro.wikipedia.org/wiki/Rezilien%C8%9B%C4%83_(psihologie))
4. SHAGHAEI, Najmeh. Library Resilience and Leadership in a Global Crisis [online]. [citat 06.02.2023]. Disponibil: <https://liberquarterly.eu/article/view/10930/13098>
5. TÎRZIMAN, Elena. Dimensiunea socială a bibliotecii. In: Tratat de biblioteconomie. Volumul 5. Coordonator Mircea Regneală. București: Editura A.B.T., 2022, pp. 37-38. ISBN 978-606-95381-2-8.
6. THAYANNE, G.M., Ciriaco, Stephen D. Wong. Review of resilience hubs and associated transportation needs. In: Transportation Research Interdisciplinary Perspectives. 2022, Volume 16, 100697. ISSN 2590-1982. [citat 02.02.2023]. Disponibil: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2590198222001579>
7. VÂRHEIM, Andreas. Public libraries, community resilience, and social capital. In: Information Research. 2017, nr. 22 (1) [online]. [citat 02.02.2023]. Disponibil: <http://informationr.net/ir/22-1/colis/colis1642.html>
8. YUCEL, Oana. Reziliența – ce este și cum să devii rezilient [online]. [citat 02.02.2023]. Disponibil: <https://www.oanayucel.ro/rezilienta-ce-este-si-cum-sa-devii-rezilient/#tipuri-de-rezilienta>